

ΖΩΗΣ ΚΑΠΛΑΝΗΣ.

Ὁ αἰμίμηστος οὗτος ἀνὴρ ἐγεννήθη τῷ 1736 ἔτει ἐν Γραμμένῳ, κώμῃ κειμένη πλησίον τῶν Ἰωαννίνων, ἐν ἣ καὶ τὰ κοινὰ γράμματα ἐδιδάχθη τῇ φροντίδι τοῦ εὐσεβοῦς αὐτοῦ πατρὸς Κωνσταντίνου. Ὁ Καπλάνης ἀπορφανισθεὶς νέος μετέβη εἰς Ἰωάννινα, ἐνθα ἔζη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν ἑαυτοῦ συγγενῶν μέχρι τοῦ ἔτους 1754, ὅτε ὁ ἐν Βουκουρεστίῳ ἐμπορευόμενος Ἰωαννίτης Παναγιώτης Χατζῆ Νίκου (α), ἐν Ἰωαννίνοις τότε τὰς διατριβάς ποιούμενος, παρατηρήσας, τὸν σεμνὸν βίον, τὰ χρηστὰ ἥθη καὶ τὴν ὁξύτητα τοῦ νοῦς τοῦ Καπλάνη παρέλαβεν αὐτὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ καὶ συναπεδήμησεν εἰς Βουκουρέστιον. Τοσοῦτον δὲ πιστῶς καὶ φρονίμως ὑπηρέτησε τὸν Χατζῆ Νίκον, ὥστε μετ' ὀλίγα ἔτη ἐκρίθη εὐλογον ὑπὸ τοῦ Χατζῆ Νίκου ἵνα καὶ ὁ νέος Καπλάνης γίνῃ μέτοχος τοῦ ἐμπορίου του. Ἀναχωρήσας ὁ Καπλάνης ἐκ Βουκουρεστίου ἐν ἔτει 1768 μετέβη εἰς τὴν πόλιν τῆς Ῥωσσίας Νίζναν καὶ ἐμπορεύετο αὐτόθι μέχρι τοῦ ἔτους 1771, ὅτε ἀναχωρήσας ἦλθεν εἰς Μόσχαν καὶ μετήρχετο τὸ ἐμπόριον ἱκανὰ ἔτη. Ἐκ Μόσχας ὑπέστρεψεν εἰς Βουκουρέστιον

(α) Δαπάνη τούτου ἐτυπώθησαν ἐν Λειψία τῷ 1784 ἔτει συγγράμματά τινα Νικηφόρου τοῦ Βλεμμίδου.

καὶ ἐξεώρησαν μετὰ τοῦ Χατζῆ Νίκου τοὺς κοινούς λογαριασμούς, εἶτα ἀπεφάσισαν ἐν ἀγάπῃ ἵνα τοῦ λοιποῦ ἐμπορεύηται ἕκαστος ἰδίᾳ. Ὑποστρέψας δὲ ὁ Καπλάνης εἰς Μόσχαν καὶ κατοικήσας ἐν κελλίῳ τοῦ αὐτόπῃ ἐλληνικοῦ Μοναστηρίου (ἔστι δὲ Μετόχιον τῆς ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει Μονῆς τῶν Ἰβήρων) μετήρχετο τὸ ἐμπόριον μόνος πρὸς ἰδίαν ὠφελειαν. Ὁ Καπλάνης ἀπεμάκρινε μὲν τὸ σῶμά του ἐκ τῆς προσφιλοῦς αὐτῷ Ἑλλάδος, καταδλιβομένης ὑπὸ τοῦ ζυγοῦ τῆς ὁμοτάτης τυραννίας, ἀλλὰ τὸ πνεῦμά του ἀείποτε συνεδλίβετο καὶ συνέπασχε τοῖς τυραννουμένοις ὁμογενέσιν. Ἡμεῖς, ἔλεγε συνεχῶς πρὸς τοὺς ἐν Μόσχᾳ ζῶντας Ἕλληνας, ἡμεῖς ζῶμεν ἐνταῦθα ἐν ἡσυχίᾳ καὶ ἀναπαύσει καὶ ἀσφαλείᾳ, ἀμὴ ἐκεῖνοι οἱ δυστυχεῖς; Ὅτι δὲ τὰ λεγόμενα δὲν ἦσαν ὑπόκρισις, ἀλλ' ἐκφανσις τῆς δλιβομένης διὰ τοὺς ὁμογενεῖς ψυχῆς του, δηλοῦσιν αἱ ἀγαθουργίαι αὐτοῦ. Ἐν ἔτει 1797 κατέδωκεν ἐν τῷ ἐν Μόσχᾳ αὐτοκρατορικῷ Ὀρφανοτροφείῳ δέκα χιλιάδας ρούβλια, ἵνα μένωσιν ἐκεῖ αἰωνίως, ὁ δὲ τόκος αὐτῶν νὰ στέλληται κατ' ἔτος εἰς τὸ ἐν Ἰωαννίνοις Νοσοκομεῖον πρὸς διατροφήν τῶν ἐν αὐτῷ ἀσθενῶν. Ὄικοδόμησεν ἐν Ἰωαννίνοις ἰδίαις δαπάναις Σχολεῖον ἐπονομαζόμενον Σχολεῖον τοῦ Καπλάνη, ὅπερ ἐπροίκισε μὲ βιβλιοθήκην καὶ διάφορα μαθηματικά καὶ φυσικὰ ὄργανα. „Τὸ Σχολεῖόν μου, λέγει ἐν τῇ διαθήκῃ του, τὸ ἔχω σὺν θεῷ πεπροικισμένον μὲ βιβλία ἀρκετὰ παντοίου εἴδους, καὶ μὲ ὄργανα μαθηματικά, τὰ ὅποια ἐπρόβλεψα καὶ ἐφρόντισα ἀπὸ τε Βιέννης καὶ Παρισίου διὰ τοῦ ἐξοχωτάτου ἐν ἰατροφιλοσόφοις Κυρίου Ἀδαμαντίου Κοραῆ. Ἐπροίκισα δὲ ἤδη αὐτὸ μὲ κτίριον εὐρύχωρον, ἀρκετὸν διὰ τὴν κατοίκησιν τῶν διδασκάλων, ὑποδιδασκάλων καὶ ὑποτρέφων, καὶ διὰ τὴν τῶν μαθημάτων

παράδοσιν.“ Κατέβησε δὲ ἐν τῷ αὐτῷ Ὀρφανοτροφείῳ 100 χιλιάδας ρούβλια, ἵνα ἐκ τοῦ τόκου αὐτῶν μισθοδοτῶνται αἰωνίως τρεῖς διδάσκαλοι τοῦ Σχολείου του, εἰς Ἱεροκλήρυξ, δέκα νέοι ὑπότροφοι εὐφυεῖς, καὶ εἰς διδάσκαλος ξένων γλωσσῶν. „Θέλω ἀπαρετήτως, λέγει ἐν τῇ διαθήκῃ του, εἰς τὸ Σχολεῖόν μου νὰ φροντισθῇ καὶ εἰς ἕτερος διδάσκαλος προκομένος εἰς διαλέκτους, διὰ νὰ διδάσκη ἐν αὐτῷ ἐν πρώτοις τὴν Λατινικὴν διάλεκτον ὡς μητέρα γλωσσῶν, ἐπομένως δὲ καὶ τὴν Ἱταλικὴν καὶ Γαλλικὴν ἢ καὶ τὴν Γερμανικὴν.“ Ὑπέβαλε δὲ τὸ Σχολεῖον εἰς τὴν προστασίαν τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ Σιγγιλίου, ὅπερ ἐτυπώθη τῷ 1809 ἐν Μόσχᾳ μετὰ τῆς διαθήκης καὶ ἄλλων ἐγγράφων τὴν περιουσίαν τοῦ Καπλάνη ἀφορώντων. Πλὴν δὲ τούτων ὁ Καπλάνης ἐδαπάνησε καὶ πρὸς ἔκδοσιν πολλῶν βιβλίων ἐλληνικῶν. Τελευταῖον δὲ ἀσθενήσας ἔγραψε τὴν διαθήκην του, μετέλαβε τῶν ἀχράντων μυστηρίων καὶ μετὰ τοῦτο ἐτελεύτησεν ἐβδομηκοντούτης τῇ 20 Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1806. Ἀναγνωσθείσης τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας, ἐξεφωνήθη καὶ λόγος ἐπικήδειος ὑπὸ τοῦ τότε ἐφημερίου τοῦ Ἑλληνικοῦ Μοναστηρίου Ἀγαθαγγέλου Ἀδριανουπόλιτου (ὃς μετὰ ταῦτα ἐχειροτονήθη μητροπολίτης Χαλκηδόνος, ἐν ἔτει δὲ 1826 ἐγένετο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως). Ἐτάφη δὲ ἐν τῷ Μοναστηρίῳ τοῦ Δονσκοῦ, ἐνθα καὶ Νικηφόρος ὁ Θεοτόκης τέταπται. Ὑπὸ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, σταλεῖσαν εἰς Ἰωάννινα, ἵνα τεθῇ ἐν τῷ Σχολείῳ του, ἐγράφη τὸ ἐξῆς τετράστιχον, ποιηθὲν ἴσως ὑπὸ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως.

Παῖδες Ἑλλήνων, ἰδμοσύνη προγόνων μεμαῶτες,
μὴ φείσησθε πόνων, ἤχομένων γε χρόνῳ·

Ἀδαΐην στυγερὴν φεῦ, μή ποτ' ὑποίσετε δὴ μή·

εὔτε Παλλὰς δ' ὕμνας ἐπίδῃ, γνῶσθε κ' ἐμέθεν.

Ἄπασα ἡ περιουσία τοῦ Καπλάνη συνίστατο εἰς 183 χιλιάδας ρούβλια, ὧν τὰς 110 χιλιάδας κατέστρεψε ζῶν ἐν τῷ Ὀρφανοτροφείῳ τῆς Μόσχας, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, ὑπὲρ τοῦ Νοσοκομείου καὶ τοῦ Σχολείου· διὰ δὲ τῆς διαθήκης του διώρησε νὰ κατατεῖνται ἐν τῷ αὐτῷ Ὀρφανοτροφείῳ αἰωνίως
α) 10 χιλιάδες ρούβλια, ὧν ὁ τόκος νὰ στέλληται κατ' ἔτος εἰς Ἰωάννινα, ἵνα ὑπανδρεύωνται πτωχὰ κοράσια τῶν χωρίων Γραμμένου καὶ Τσουντίλας. β) 10 χιλιάδες ρούβλια, ὧν ὁ τόκος νὰ διανέμηται κατ' ἔτος εἰς τοὺς πτωχοὺς τῶν αὐτῶν χωρίων. γ) 10 χιλιάδες ρούβλια, ὧν ὁ τόκος νὰ δίδεται κατ' ἔτος εἰς τροφὴν καὶ ἐνδυμασίαν τῶν ἐν Ἰωαννίνοις φυλακισμένων. δ) 5 χιλιάδες ρούβλια, ὧν ὁ τόκος νὰ στέλληται κατ' ἔτος εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ἄθωνος ὑπὲρ τοῦ αὐτόθι Σχολείου· ε) 5 χιλιάδες ρούβλια, ὧν ὁ τόκος νὰ στέλληται κατ' ἔτος εἰς τὸ ἐν Πάτρῳ Σχολεῖον. ς) 6 χιλιάδες ρούβλια ἵνα διὰ τοῦ τόκου αὐτῶν ὑπανδρεύωνται κατ' ἔτος πτωχὰ κοράσια τῶν Ἰωαννίνων. ζ) 2 χιλιάδες ρούβλια ὑπὲρ τοῦ ἐν Νίζνῃ Νοσοκομείου. Τὴν δὲ ὑπόλοιπον περιουσίαν του διώρισε νὰ δώσωσιν οἱ ἐπίτροποί του εἰς τοὺς συγγενεῖς του, οὓς ὀνομάζει ἐν τῇ διαθήκῃ του, καὶ εἰς Ἐκκλησίας. Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ἐν συντόμῳ ὁ βίος καὶ αἱ εὐποιίαι τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλογενεστάτου Ζώη Καπλάνη.

Α. Κ. Δ.